

समास Formació de compostos

De totes les llengües aryes, cap com la sànskrita es presta millor a la composició de paraules, ni hi ha cap idioma que les presenti amb més abundància, segons Bopp “amb igual facilitat es componen les paraules en sànskrit, que es conjuga i declina”. [J. Gelabert p.389-90]

Samāsa és una “contracció” d’idees expressades en un mot. En aquest procediment de contracció les desinències de les paraules són suprimides, menys l’últim mot que la retè, per ex. *Hima (sya) + ālayaḥ = Himālayaḥ* casa de la neu; *pādena + pibati iti = pādapaḥ* veu amb el peu > arbre. [Filliozat p.167]

Regles bàsiques

- . Un compost sempre és de 2 paraules¹. Normalment la composició es fa de 2 paraules o de 2 en 2 paraules.
- . Només l’última paraula es declinarà, i tindrà un sol accent.
- . El sandhi és obligatori.
- . A nivell oral el sandhi dintre d’un compost és oblatiu (?).

Observacions generals [J. Gelabert p.391-2]:

- 1ª Una paraula ya sigui primitiva o derivada, si sols conté 1 arrel, és simple, ex.:
budh saber i *ābubodhiṣyāmahi* malgrat conte 8 sil·labes (Condic. Ātm. 1ª pers. pl. √ *budh* f. Des.).
I és composta quan conté 2 o més arrels, ex.: *devadatta* donat o protegit per un déu (de √ *dā* i √ *div*),
ajarāmaravatprājñāḥ jove i immortal com el sabi (de a + √ *jṛ*, a + √ *mṛ* i pra + √ *jñā*).
- 2ª Es considera també composta tota arrel unida a un prefixe, ex.: *sumānas* (*su* + *manas*, √ *man* pensar),
aroga sa (*a* priv. + *roga* enfermetat, √ *ruh*), *pramātha* rapte (*pra* + *mātha* moviment, √ *māth*), etc.
- 3ª La paraula composta presenta 1 sola terminació, però pot rebre un o varis sufixes.
- 4ª Amb freqüència un compost conté moltes paraules simples de igual valor totes, que generalment poden dividir-se en dos parts, tot i que no sempre. Ex. *akṣauhiṇī-pati* jefe de l’armada.
- 5ª En la majoria de compostos, el element determinant precedeix al determinat, ex. *niśākara* el que fa la nit, la lluna, *aharpati* l’amo del dia, el sol; etc.
- 6ª És corrent veure el tema que entra a formar un compost, sense que haigi experimentat cap canvi. Així en *mahīpati* amo o senyor de la terra, *mahī* és un substantiu femení en ī, com nadi. No obstant generalment entren en composició sols els temes sense la desinència (si presenten més d’una, pren la forma dèbil), passant aquesta a l’últim dels elements components.
- 7ª Els pronoms personals formant la primera part d’un compost, pren la terminació de l’Ablatiu (sin. o pl.), i els demostratius, relatius i interrogatius, prenen l’Accusatiu singular neutre.

La composició pot ser de tres maneres: verbal, nominal i adverbial, segons es tracti de presentar verbs, substantius i adjectius o paraules invariables.

Composició verbal

Es poden formar de dos maneres:

- 1) mitjançant prefixes, el quals s’accentuen sempre, sent els principals:

āti damunt, contra; *ādhi* a través, sobre (lat. ad); *ānu* després (alem. an); *antār* inter, entre;
āpa de, lluny de (lat. ab., ingl. of, alem. ab); *a an* privació; *āpi* sobre; *abhī* vers, cap a;
ava contra, segons, conforme, de dalt a baix; *ā* prop de, a contra;

¹ विग्रहवाक्य = separació de les paraules (de विग्रह ‘separació’ i वाक्य ‘paraula’)

ut de baix a dalt (les $\sqrt{sthā}$ i *stambh* perden l's: *ut-thā*, *ut-tambh.*); *úpa* sobre, prop de, debaix;
ni en, dins, cap a baix (alem. nieder); *nis* fora de (lat. ex); *pārā* al costat de, radere, fora;
pāri al voltant (alem. um); *pra* davant (lat. pro); *prāti* davant, en front de; *vi* (alem. zer, lat. dis)
separadament, indica privació, separació, i de vegades augment; *sam* juntament; *dus* mal; *su* be.

Observació:

Els dos últims prefixos s'utilitzen poc amb arrels i freqüentment amb noms. L'अ o आ final de prefixos davant l'ऋ inicial d'una arrel, canvia a अर्; davant d'ए i ओ es perd (menys en les combinacions de les arrels इ anar i एघ् créixer); en els demés casos s'uneix seguint les regles de sandhi.

2) Combinant els verbs auxiliars कृ fer, भू i अस् ser, amb adverbis o noms en sentit adverbial, on l'última vocal del tema nominal canvia, generalment, per ई; si és अ s'allarga; si és ऋ es converteix en ऋ; वस् en वत्, l'न् es perd i la vocal precedent es considera com final. Ex.: राजीकृ fer un rei (de राजन् + $\sqrt{कृ}$), लघूकृ alleugerar (de लघ + $\sqrt{कृ}$), मत्रीकृ fer-se mare (de मत् + $\sqrt{कृ}$), समीभू estar unit (de सम + $\sqrt{भू}$).

Generalment les arrels van acompanyades d'un prefixe i porten accent, amb freqüència es combinen dos i a vegades tres prefixos, llavors sempre s'accentua l'últim prefixe.

Combinacions de dos prefixos:		/	Combinacions de 3 prefixos
<i>sam-āti</i>	<i>ud-vī</i>		<i>pra + vi + ā (pravyā)</i>
<i>sam-ādhi</i>	<i>antar-āva</i>		<i>prati + ud + ā (pratyudā)</i>
<i>sam-ānu</i>	<i>vi + ā (vyā)</i>		<i>sam + upa + ā (samupā)</i>
<i>sam-ā</i>	<i>vi + ā (vyā)</i>		<i>abhi + vi + ā (abhivyā)</i>
<i>sam-vī</i>	<i>upa + ā (upā)</i>		<i>sam + abhi + pra (samabhiprā)</i>
<i>ud-ā</i>	<i>pra-nī</i>		<i>upa + sam + pra (upasamprā)</i>
<i>ud-āva</i>	<i>pra + ud (prod)</i>		<i>anu + sam + vi (anusamvi)</i>

Ex. व्यादा *vyādā* (*vi + ā + $\sqrt{dā}$*) descobrir, manifestar; उपागम् *upāgam* (*upa + ā + \sqrt{gam}*) sofrir, sotmetre's;
समे *samé* (*sam + \sqrt{i}*) reunir, convocar; प्रव्याह *pravyāh* (*pra + vi + ā + \sqrt{hr}*) profetitzar, adivinar;
प्रत्युदाह *pratyudāh* (*prati + ud + ā + \sqrt{hr}*) respondre, replicar; etc.

L'augment i reduplicació en les arrels compostes es col·loca entre aquestes i els prefixos, l'arrel generalment perd l'accent i el carga sobre el prefixe.

Ex. : *pāray-a-ṇayam* Imperfecte de l' \sqrt{ni} + *pari*
úpa-viśam Imperfecte de l' $\sqrt{viś}$ + *úpa*
ānv-a-tiṣṭham Imperfecte de l' $\sqrt{sthā}$ + *ānu*
prāti-ja-gham Perfecte de l' \sqrt{han} + *prāti*
pró-j-a-hāra Perfecte de l' \sqrt{hr} + *pra + ud*

Composició nominal

La classificació que fan els gramàtics indígenes d'aquesta classe de compostos és:

- I. *Dvandva*, compostos copulatius.
- II. *Tatpuruṣa*, compostos de dependència.
- III. *Karmadhāraya*, compostos determinatius.
- IV. *Bahuvrīhi*, compostos possessius.
- V. *Avyayībhāva*, compostos indeclinables.

द्वन्द्व dvandva **Compost copulatiu: X X** (les 2 paraules són igual d'importants)

Per dvandva s'entenen les combinacions en una sola paraula de diversos temes o arrels que, units sintàcticament, tenen la mateixa relació entre si que la que guardarien separats mitjançant la conjunció च. [J. Gelabert p. 396 n. 547]

Fruit de la transformació d'un sintagma de dos o més mots amb mateixa desinència, aquesta formació té lloc quan hi ha una relació mutua de diversos termes vers l'acció, i quan hi ha la idea de semblança formada per ells. [Filliozat p. 176]

Ex.: रामाकृष्णौ *Rāmā i Kṛṣṇa* (declinació dual perquè són 2 mots)
 रामाकृष्णकेशवाः *Rāmā, Kṛṣṇa i keśava* (declinació plural quan són 3 mots)
 सत्यान्वृते *satyānṛte* la veritat i la mentira
 कृताकृतम् *kṛtākṛtām* allò fet i no fet
 धवश्च खदिरश्च > धवखदिरौ *dhavakhadirau* arbres dhava i khadira
 देवगन्धर्वमानुसषोरगरक्षसास् *devagandharvamānuṣoragarakṣasās*
 deus, gandharvas, homes, serpents i dimonis

Hi han compostos que es declinen en singular perquè refereixen a 1 sola cosa, per exemple: vaca i cavall → 'bestiar'; i també hi pot haver compostos de 2 mots i ser declinat en plural perquè refereixen a molts.

Hi han 4 varietats de dvandva en relació amb el sentit de च (i). [Filliozat p. 176]

1) *Samāhāra dvandva* "semblança": acompanyament mutu, agrupació de diversos objectes en relació a una mateixa acció. Generalment aplicat a mots que designen membres del cos, de l'armada, dels rius, dels països, de animals petits o insectes. o be animals que tenen una enemistat natural com els gats i els ratolins.

Ex.: विडालश्च मूषिकश्च > विडालमूषिकम् *biḍālamūṣikam*
 पाणी च पादौ च > पाणिपादौ *pāṇipādau* les mans i els peus.

2) *Samuccaya dvandva*: relació de diversos termes en relació mutua vers una sola acció.

Ex. यमनियमासनप्राणायामप्रत्याहारधारणाध्यानसमाधयोऽष्टावङ्गानि । Yogasūtra II. 29
yamaniyamāsanaprāṇāyāmapratyāhāradhāraṇādhyānasamādhayo 'ṣṭāv aṅgāni
 yama niyama āsana prāṇāyāma pratyāhāra dhāraṇā dhyāna samādhi són les 8 membres del ioga.

3) *Samuccaya dvandva* "coordinació indirecta": relació de diversos termes amb una sola acció sense que hi haigi relació mutua entre ells.

4) *Anvācaya dvandva*: connexió d'un dels dos membres mitjançant una relació de subordinació. [Dicc. OP p. 48]

तत्पुरुष tatpuruṣa **Compost determinatiu: _ X** (l'última paraula és la més important)

Els *Tatpuruṣa* són compostos on el primer membre depèn sintàcticament del segon, determinant-lo, és a dir, expressant la dependència d'ambdós mitjançant els casos de la declinació. [J. Gelabert p. 396 n. 547]

Els 2 mots estan en una relació de cas diferent.

Ex. राजपुरुषः > राजस्य del rei + पुरुष home = l'home del rei, guardià
 नगरपुरुषः > नगरस्य de la ciutat + पुरुष home = l'home de la ciutat
 लोभमुक्तिः > लोभाद्* de l'avarícia, codícia, desig + मुक्तिः llibertat = lliberat de l'avarícia
 *Ablatiu singular (āt); sandhi t > d.
 जलजः > जलाद् a l'aigua + जः (de √ जन् नèixer) = nascut a l'aigua ≈ lotus
 पङ्कजः > पङ्काद् al fang + जः = nascut al fang ≈ lotus
 द्वजः > द्व dos + जः = nascut 2 vegades
 जलदः > जलाद् + दः de √ दा donar = núvol (el dador de aigua)

Hi han 2 tipus de determinatius:

तत्पुरुष (dependent) > तस्य el seu पुरुष La 1a paraula està en qualsevol cas menys nominatiu.

Ex.: नृपपुत्रः > नृपस्य del rei + पुत्रः fill = el fill del rei
 en pl.: नृपपुत्रः > नृपयोः dels reis + पुत्रः fill = fill dels reis
 अमित्रसेना armada d'enemics
 पदोदक aigua pel peus
 हस्तकृत fet amb les mans

[Macdonell p. 171-2 n. 187]

En els *Tatpuruṣa* dependents el 1er membre pot tindre el sentit de qualsevol cas, el genitiu és el més comú.

Acusatiu: el darrer membre és sempre un adjectiu de naturalesa verbal, ex.:
 जयप्रेप्सु *jaya-prepsú* adj. desitjant victòria; गृहागत *gr̥ha-āgata* adj. tornat a casa; etc.
 Instrum.: स्वामिसदृश *svāmi-sadr̥śa* com el seu mestre; अहिहत *ahi-hata* matat per una serp;
 मासपूर्व *māsa-pūrva* abans d'un mes; देवदत्त *deva-datta* donat pels déus; etc.
 Datiu: विष्णुबलि *viṣṇu-bali* m. ofrena a Viṣṇu; प्रभुहित *prabhu-hita* adj. de profit pel rei; etc.
 Genitiu: राजपुरुषः *rāja-puruṣa* guardià; व्याघ्रबुद्धि *vyāghra-buddhi* f. la intenció d'un tigre; etc.
 Locatiu: उरोज *uro-ja* adj. produït en el pit; गृहाजात *gr̥ha-jāta* adj. nascut a casa; etc.

Alguns compostos dependents retenen la terminació del cas de la paraula dominant.

Ex. परस्मैपद *parasmai-pada* n. paraula per a un altre; वाचस्पति *vācas-pati* m. Senyor de la paraula;
 युधिष्ठिर *yudhi-ṣṭhira* adj. ferm en la batalla, m. nom propi; etc.

Si una arrel forma l'últim membre d'un *tatpuruṣa* no canvia excepte l'आ que s'escursa a अ,
 mentres que इ उ ऋ afegeixen त्.

Ex. वरद (de √dā) adj. concedint favors; विश्वजित् adj. tot conqueridor; कर्मकृत् adj. fent feina, laboriós.

Al final d'un dependent, विशेष m. significa 'especial tipus de'; similarment अन्तर n. 'diferència',
 generalment significa 'altre', de vegades 'especial', 'particular'.

Ex. तेजोविशेष *tejo-viśeṣa* m. 'esplendor extraordinària'; देशान्तर *deśa-antara* n. 'un altre país';
 उपायान्तर *upāya-antara* n. 'mitjà especial'; भाष्यान्तर *bhāṣya-antara* n. 'conversació particular'

अर्थ n. 'objecte', 'propòsit', és sovint utilitzat adverbialment al final de compostos dependents en l'acusatiu,
 i menys corrent en el datiu i locatiu. Ex. दमयन्त्यर्थम् *damayanty-artham* 'per/en profit de Damayanti'

कर्मधारय karmadhāraya (descriptiu)

És el compost més difícil. Comprèn compostos formats d'un membre qualificant com membre anterior i
 d'un qualificat v; com membre ulterior. El nom *karmadhāraya* és considerat com descrivint aquest caràcter,
 significa literalment 'que porta una acció (*karma dhārayati*), l'acció de diferenciar perquè el qualificant té
 com a funció diferenciar un objecte. Qualificant i qualificat refereixen a un mateix objecte. Per definició,
 on nombra doncs *karmadhāraya* a un *tatpuruṣa* el qual els termes són un qualificant i un qualificat referint
 un mateix objecte. En la sintaxis d'inici, ambdós tenen la mateixa desinència. [Filliozat p. 170]

Les 2 paraules estan en el mateix cas; poden ser 2 substantius o adjectiu + substantiu.

Ex.: कृष्णसर्पः > कृष्णः + सर्पः = serp negra (orig. cobra)
 राजभोज el rei Bhoja
 महार्षि gran savi
 प्रियसखी estimat amic
 सुकृत ben fet

Hi han moltes variants de karmadhāraya.

En un determinatiu descriptiu el primer membre descriu a l'últim, la relació sintàctica del primer respecte de l'últim és la de predicat. Aquesta relació pot ser expressada de tres maneres [Macdonell p. 173-75 n. 188]:

- 1) Per un **nom** (en aposició), ex. राजर्षि *rāja-rṣi* m. 'rei savi' o 'savi reial'.
 - a. Un títol de vegades és composta amb un nom propi, ex. अमात्यराक्षस *amātya-rākṣasa* 'Ministre Rākṣasa'. Ocasionalment el nom propi va primer, ex. शाण्डिलीमातृ *śāṇḍilī-mātr* 'Mare Śāṇḍilī'.
 - b. La aposició sovint expressa una comparació, ex. जलदश्याम *jalada-śyāma* adj. 'fosc com un núvol', हिमशिशिर *hima-śiśira* adj. 'fred com el gel', जलान्तश्चन्द्रचपल *jala-antaś-candra-capala* adj. 'inconstant com la Lluna reflexada a l'aigua'.
Quan ambdós membres són substantius l'objecte amb el que es fa la comparació es col·locat no al principi del compost sino al final, ex. पुरुषन्याघ्र *puruṣa-vyāghra* m. 'home-tigre', वाङ्मधु *vāṅ-madhu* n. 'paraula-mel' o 'paraula melosa', पादपद्म *pāda-padma* n. 'peu-lotus' o 'lotus com peu'.
 - c. El participi passat भूत *bhūta* 'esdevingut', 'existent' s'afegeix sovint a un substantiu aposicional amb el sentit de 'essent', el qual d'aquesta manera canvia a adjectiu.
Ex. तमोभूत *tamo-bhūta* 'existent en un estat de foscor', रत्नभूत *ratna-bhūta* 'essent una joia'.
- 2) Per un **adjectiu**, ex. कृष्णसर्प *kṛṣṇa-sarpa* m. 'serp negra', नीलोत्पल *nīla-utpala* n. 'lotus blau', मध्याह्न *madhya-ahna* m. 'mig dia', अर्धमर्ग *ardha-mārga* m. 'meitat de camí', वर्तमानकवि *vartamāna-kavi* m. 'poeta vivent'.
 - a. Els compostos els quals l'adjectiu és un numeral són tractats pels gramàtics hindús com a cas especial, anomenat **Dvigu** ('dos-vaques'). Generalment són neutres o femenins (acabats en ई) expressant agregats.
Ex. त्रिलोक *tri-loka* n. o त्रिलोकी *tri-lokī* f. 'els tres mons'. També poden esdevindre adjectius essent canviats a possessius, ex. त्रिलुण *tri-guṇa* n. 'tres qualitats', adj. 'posseint tres qualitats'.
 - b. पूर्व *pūrva* 'previ, anterior, precedent, primer' és posat al final en lloc d'adverbi al principi, en el sentit de 'abans', després de participis passats, ex. दृष्टपूर्व *dr̥ṣṭa-pūrva* 'vist abans'.
 - c. Al començament d'un compost descriptiu महत् esdevé महा, mentres que al final राजन्, अहन्, सखि, रात्रि esdeven राज, अह, सख, रात्र (m. n.) respectivament. Ex. महाराज 'gran rei', पुण्याहम् 'dia auspiciós', प्रियसखः 'estimat amic', अर्धरात्र m. mitjanit.
 - d. अन्योन्य *anyo-(a)nya* i परस्पर *para-s-para* 'un altre' són un tipus de compostos irregulars en els quals el Nominatiu masculí, degut a la freqüent yuxtaposició sintàctica, esdevé generalitzat.
Ex. अन्योन्याम् *acusatiu sing. fem.* = अन्या-अन्याम्.
- 3) Per un **adverbi** (inclusiu de partícules i preposicions), ex. सुजन *su-jana* m. 'home honest', अधिलोक *adhi-loka* m. 'el món més alt o superior', अज्ञात *a-jñāta* adj. 'desconegut', यथोक्त *yathā-ukta* adj. 'que és tal com s'ha dit', एवंगत *evaṅ-gata* adj. 'que es troba així'.
 - a. Compostos d'aquests tipus quan són utilitzats en el acusatiu neutre com adverbis, són tractats pels gramàtics hindús com una classe especial anomenada **Avyayī-bhāva** ('estat indeclinable').
Ex. अनुरूपम् *anu-rūpam* 'corresponentment', यथाशक्ति *yathā-śakti* 'segons les seves forces', सविनयम् *sa-vinayam* 'modestament, humilment, respetuosament', याचज्जीवम् *yāvaj-jīvam* 'de per vida'.

बहुव्रीहि bahuvrīhi Compost possessiu o exocèntric: _ _ (cap paraula és important)

Aquest tipus de compostos són molt importants, apareixen molt sovint en la literatura. La paraula important és fora del compost. Funcionen bàsicament com adjectius en concordança amb un substantiu expressat. Són determinatius (generalment de la classe descriptiva adjectivada) acabats en substantius, fets en concordança de gènere, nombre i classe amb un altre substantiu. Així बहुव्रीहि m. ‘molt arroç’ esdevé un adjectiu en el sentit de ‘tingent molt arroç’. [Òscar Pujol + Macdonell p. 175 n. 189]

El compost *bahuvrīhi* és la transformació d’un sintagma de mots declinats, generalment amb primera desinència (nominatiu) i en relació de qualificant a qualificat. Dos o més mots refereixen a un altre objecte o a una altra persona. [Filliozat p. 174]

El 90% dels casos funciona com a: “l’A el qual és B” o “L’X l’A del qual és B”.

Ex.: नीलकण्ठः शिवः > Śiva, el del coll blau (aqueu cuyo cuello es azul)

कर्मफलहेतुः > कर्मफल el fruit de l’acció + हेतुः causa = aqueu cuya causa es producte de la acció

सुर्यवर्णः शिंहः lleó > el lleó el color del qual és com el Sol (o que té el color del Sol).

जीवितपुत्रः पुरुषः > जीवित viu + पुत्रः + पुरुषः = L’home el fill del qual és viu o l’home que té el fill viu

प्राप्तमुक्तिः पुरुषः > प्राप्त aconseguit + मुक्तिः + पुरुषः = L’home que aconsegueix l’alliberació

तपोधनः पुरुषः = L’home la riquesa del qual és l’ascetisme.

त्रीणि नेत्राणि यस्य सः = त्रीनेत्रः ‘aqueu que té 3 ulls’ (altre nom de Śiva)

Hi han dos tipus de *bahuvrīhi*: el *samānādhikaraṇa* i el *vyadhikaraṇa*. [Filliozat p. 174-175]

El *samānādhikaraṇa* té com a forma: *prathamā + prathamā + yad + tad*.

Ex. पतितानि + पर्णानि + यस्मात् + सः = पतितपर्णाः वृक्षः ‘l’arbre les fulles del qual han caigut’

पीतम् + अम्बरम् + यस्य + सः = पीताम्बरः ‘el qual la vestimenta és taronja’

कृष्णः देहः यस्य सः = कृष्णदेहः ‘aqueu que té el cos negre’, és a dir l’abella.

El *vyadhikaraṇa* és possible solament quan els dos termes no són en aposició, és a dir, en casos diferents.

Aquest compost comporta generalment un genitiu o un locatiu.

Ex. चक्रं पाणौ यस्य सः = चक्रपाणिः ‘aqueu que sosté el disc en una ma’

गजस्य आननम् इव आननं यस्य सः = गजाननः ‘aqueu que té el rostre com el d’un elefant’

Aquest és una altra varietat de *bahuvrīhi* el qual la primera part és tratada com un *tatpuruṣa* on el membre final *ānana* és eludit.

Amb un membre anterior negatiu, principalment अ o अन् :

अविद्यमानः पुत्रः यस्य सः = अपुत्रः ‘aqueu que no té fills’

Sovint els *bahuvrīhis* es fan de *tatpuruṣas*.

Cada tipus de determinatiu pot canviar a possessiu, ex. इन्द्रशत्रु m. ‘enemic d’Indra’ > adj. ‘tingent a Indra com enemic’, भीमपराक्रम m. ‘destreça terrible’ > adj. ‘de terrible destreça’, त्रिपद् adj. ‘de tres peus’, सभार्य adj. ‘acompanyat per la seva dona’, दुर्मनास् adj. nom. m.f. ‘deprimit, trist, desanimat’, etc. [Macdonell n. 189]

- En la llengua vèdica els possessius foren distinguits dels determinatius per l’accent, ex. राजपुत्र *rāja-putrá* ‘el fill del rei’, en canvi *rājá-putra* ‘tenint reis com a fills’.
- Els possessius sovint són emprats com substantius o noms propis, ex. सुहृद् ‘de bon cor’ > m. amic, सत्यश्रवास् adj. nom. m. ‘de verdader renom’ esdevé el nom d’una persona.
- Els possessius són sovint molt complexos, podent contenir varis altres tipus de compostos, ex. शीतोष्णकिरणौ *śīta-uṣṇa-kiraṇau* ‘Lluna i Sol’ és un exemple de *bahuvrīhi* emprat com substantiu i continguent *dvandva*. En realitat és un tipus de *dvandva* contret (‘the cool and the hot-rayed’ per ‘the cool-rayed and the hot-rayed’).

- d. Un *bahuvrīhi* amb un participi passat al començament està sintàcticament equivalent a un gerundi o locatiu absolut, ex. त्यक्तनगर 'tinguent la ciutat a l'esquerra' = नगरं त्यक्त्वा 'tinguent a l'esquerra la ciutat' o नगरे त्यक्ते 'estant la ciutat a l'esquerra'.
- e. *bahuvrīhis* basats en descriptius aposicionals sovint impliquen comparació, ex. चन्द्रानन *candra-ānana* 'cara de lluna', पद्माक्ष *padma-akṣa* 'ull de lotus'. L'inversió de l'ordre natural no té lloc aquí com en els descriptius.
- f. कल्प m. 'manera' i प्राय m. 'part principal' són emprats al final dels *bahuvrīhis* en el sentit de 'com', 'quasi'. Ex. अमृतकल्प adj. 'com ambrosia', प्रभातप्राय adj. 'quasi amaneixent'. En la mateixa posició पर i परम, adjectius significant 'el més alt, superior', 'principal' utilitzats com substantius signifiquen 'absort/inmers en', 'decidit a' (lit. 'tinguent com a cosa principal'). Ex. चिन्तापर 'inmers en el pensament'.
- g. मात्र f. 'mesura' és utilitzat al final de *bahuvrīhis* en el sentit de 'solament', ex. नाममात्र नराः 'homes portant solament el nom'. Al final de participis passats significa 'tan aviat com', ex. जातमात्र शत्रुः 'un enemic tan aviat com neix'. Tot i així, generalment és utilitzat com substantiu neutre d'aquesta manera, ex. जलमात्रम् 'solament aigua' (lit. 'allò que té l'aigua per mesura').
- h. आदि m. i प्रभृति f. 'inici, començament', अद्य 'primer' (utilitzat com substantiu), són emprats al final de *bahuvrīhis* en el sentit de 'i la resta', 'i així successivament', 'etcetera', primerament com adjectius i secundàriament com substantius, ex. (देवा) इन्द्रादयः '(els deus) Indra i la resta', इत्यादि *iti-ādhi* n. 'començant així' (és a dir, amb aquestes paraules) = 'i així successivament'.
पुरोगम, पूर्व, परःसर 'presidint' = 'lider', són similarment utilitzats en el sentit de 'precedit, guiat o acompanyat per', ex. देवा इन्द्रपुरोगमाः 'els deus guiats per Indra'. पूर्व i परःसर són també utilitzats adverbialment al final de *bahuvrīhis*, ex. स्मितपूर्वम् 'amb el acompanyament del sonriure', 'sonrientment', बहुमानपुरःसरम् 'amb respecte', 'respectuosament'.
- i. Les paraules significant 'mà' són col·locades al final dels possessius, ex. शस्त्रपाणि 'arma de mà', 'tinguent l'arma a la mà', कुशहस्त 'amb herba kuśa a la mà'.
- j. El sufixe इन् s'afegeix pleonàsticament a धर्म 'deure', शिल्प 'caràcter', माला 'guirnalda', शाला 'casa', शोभा 'bellesa', वर्ण 'color'. Ex. वरवर्णिन् *vara-varṇ-in* 'd'exel·lent color'. El sufixe adjectivat क és similarment afegit, especialment a finals inusuals, per exemple a paraules acabades en ऋ, a femenins acabats en ई (com नदी), i a femenins acabats en इन्, ex. मृतभर्तृका *mṛta-bharṭṛ-ka* 'de qui llur marit és mort', सपत्नीक *sa-patnī-ka* 'acompanyat de la seva muller'.

अव्ययीभावः avyayībhāvaḥ Compost indeclinable: X _ (el 1er mot és el important)

Aquest compost té un invariant com primer membre i és ell mateix invariant. [Filliozat p. 178]

- Ex.: नगरस्य समीपम् *nagarasya samīpam* = उपनगरम् *upanagaram* prop de la ciutat
 प्रति prep. cada, sentit distributiu + दिन dia > प्रतिदिनम् = diàriament
 प्रति + मास mes > प्रतिमासम् = mensualment
 प्रतिवक्षम् = cada arbre